

Rola faktów w ustalaniu podstawy normatywnej aktu stosowania prawa

streszczenie pracy doktorskiej

Niniejsza praca doktorska porusza temat relacji, jaka zachodzi między prowadzonymi w procesie stosowania prawa wnioskowaniami o faktach oraz wnioskowaniami o normach prawnych. Zgodnie z przyjętymi założeniami, przedstawiona analiza ma ukazać wpływ, jaki ustalenia faktyczne wywierają na kształt podstawy normatywnej aktu wydawanego przez sąd czy organ administracji publicznej. Praca wykazuje przede wszystkim, że ustalenia te nie są podejmowane niezależnie, ale toczą się równolegle, wpływając na siebie nawzajem.

Praca łączy w sobie elementy opisowe i normatywne. Zaprezentowana w niej teoria wykładni oraz model stosowania prawa mogą być traktowane jako źródło kryteriów oceny konkretnych aktów stosowania prawa jako zgodnych z prawem to znaczy stanowiących wynik prawidłowej kwalifikacji stanu faktycznego na podstawie relewantnych dla niego przepisów prawnych.

Wskazane elementy normatywne, wyznaczające aspekt oceniająco-postulatywny teorii sformułowanej w niniejszej pracy, znajdują poparcie w zawartych w niej ustaleniach dotyczących przypisywania znaczenia słowom tekstu prawnego. Sposób, w jaki ujmuję na gruncie niniejszej pracy znaczenie przepisów, determinuje ostateczny kształt sformułowanej przeze mnie koncepcji interpretacji – w tym sensie elementy opisowe determinują kształt elementów normatywnych.

Analiza najpopularniejszych polskich koncepcji interpretacji prawniczej: teorii klaryfikacyjnej Jerzego Wróblewskiego oraz koncepcji derywacyjnej Macieja Zielińskiego, mimo dzielących ich różnic, ukazuje pewien wspólny rys w tradycyjnym myśleniu o wykładni przepisów. Objawia się ono w rozumieniu znaczenia przepisów w sposób intensjonalny: jako zbioru kryteriów czy deskrypcji pozwalających na ustalenie ich odniesienia przedmiotowego. Staram się jednak ukazać, że na lepsze uchwycenie relacji między wykładnią i stosowaniem prawa pozwala odstępianie od tak rozumianego znaczenia, przyjęcie perspektywy ekstensjonalnej i ujęcie interpretacji jako aktu odniesienia przepisów

prawnych do rzeczywistości – jako ich użycia. Czyni to jej cele bardziej zbieżnymi z celami praktyki prawniczej i celami stosowania przepisów.

Szukając teorii znaczenia przepisów prawnych adekwatnej dla celów wykładni operatywnej, przyjmuję pragmatystyczne stanowisko inspirowane filozofią Charlesa Sandersa Peirce'a, Jamesa Deweya, Ludwiga Wittgensteina i Roberta B. Brandoma. Opisane założenia filozoficzne pozwalają na podjęcie próby zbudowania takiej koncepcji wykładni operatywnej, która

1. oddawała będzie dynamikę wzajemnych oddziaływań ustaleń faktycznych i prawnych dokonywanych w procesie stosowania prawa i
2. pozwoli na sformułowanie zrębów modelu stosowania prawa o charakterze proceduralno-materialnym.

Dążę do uwzględnienia w nim wpływu poszczególnych działań organu oraz uczestników postępowania na przebieg czynności interpretacyjnych dokonywanych w procesie stosowania prawa. Przedstawiony model procesu stosowania prawa został sformułowany w taki sposób, aby wyjaśniać nie tylko treść decyzji finalnej, ale również przebieg postępowania oraz charakter poszczególnych dokonywanych w jego trakcie czynności. Uwzględnia on hipotetyczny charakter ustaleń dokonywanych w procesie stosowania prawa.

Wyróżnione w jego ramach hipotezy:

1. dowodowa, obejmująca istnienie określonych faktów relewantnych prawnie i istotnych dla danej sprawy oraz
2. interpretacyjna obejmująca zakres zastosowania oraz zakres normowania określonych przepisów relewantnych dla danej sprawy ze względu na fakty określone w hipotezie dowodowej, podlegają stałej weryfikacji w celu ich potwierdzenia lub rewizji.

Proces ten wymaga nieustannego przechodzenia od faktu do prawa i od prawa do faktu w celu wzajemnego potwierdzenia obu hipotez lub wyboru właściwych podstaw aktu stosowania prawa spośród hipotez konkurencyjnych formułowanych w toku postępowania.

Rozważania te ukazują kluczowe znaczenie, jakie dla zakreślenia podstawy normatywnej mają okoliczności faktyczne danej sprawy. Podstawa faktyczna pośredniczy między wszystkimi trzema podstawami prawnymi (kompetencyjną, proceduralną i normatywną), wpływając na to, jakie przepisy determinować będą rozstrzygnięcie w danej sprawie. Dobór

ten uwarunkowany jest okolicznościami faktycznymi danej sprawy to jest specyfiką zjawisk występujących poza tekstem: prawami przyrody, prawidłowościami społecznymi itd., prowadząc do ustalenia katalogu przepisów stanowiących podstawę normatywną aktu stosowania prawa.